

**Eötvös Loránd Tudományegyetem
Informatikai Kar**

Eseményvezérelt alkalmazások fejlesztése I

1. előadás

Grafikus felület és eseményvezérlés, a Qt keretrendszer

Giachetta Roberto

**A jegyzet az ELTE Informatikai Karának
2014. évi Jegyzetpályázatának támogatásával készült**

A Qt keretrendszer

Története

- A *Qt* egy alkalmazás-fejlesztési keretrendszer, amely egy komplett osztálykönyvtárat biztosít számos platformon történő alkalmazás-fejlesztésre elsősorban C++-ban
 - 1991-ben mutatta be a Trolltech, jelenleg a Digia tulajdonában van
 - 5.3 a legfrissebb változat
 - támogat grafikus felületet, multimédia lejátszást, adatbázis-kezelést, 3D grafikát, hálózati és webes kommunikációt
 - fejlesztőeszközök és dokumentáció a `qt-project.org` oldalon érhető el

A Qt keretrendszer

Felhasználása

- rendelkezik nyílt forráskódú (LGPL) és kereskedelmi verzióval is
- több grafikus környezet (*KDE, Unity*), számos alkalmazás (*AutoCAD, Skype, Adobe Photoshop, Maya, VLC, Mathematica, ...*) és vállalat (*Google, HP, ESA, Panasonic, Samsung, Volvo, ...*) használja
- többplatformos (*Windows, Linux, Mac OS X, Symbian, Maemo/MeeGo, Android, BlackBerry, iOS, OpenSolaris, webOS, ...*)
- elsősorban a C++-t támogatja, de más nyelveken is biztosított a fejlesztés (*C#, Java, Ada, Haskell, PHP, Perl, Ruby, ...*)

A Qt keretrendszer

A „Hello World” program

```
#include <QApplication>
#include <QLabel>

    // megfelelő Qt osztályok használata

int main(int argc, char *argv[]) {
    QApplication app(argc, argv);
        // alkalmazás osztály példányosítása
    QLabel label("Hello, world!");
        // címke a felirattal
    label.show();    // címke megjelenítése

    return app.exec();    // alkalmazás futtatása
}
```

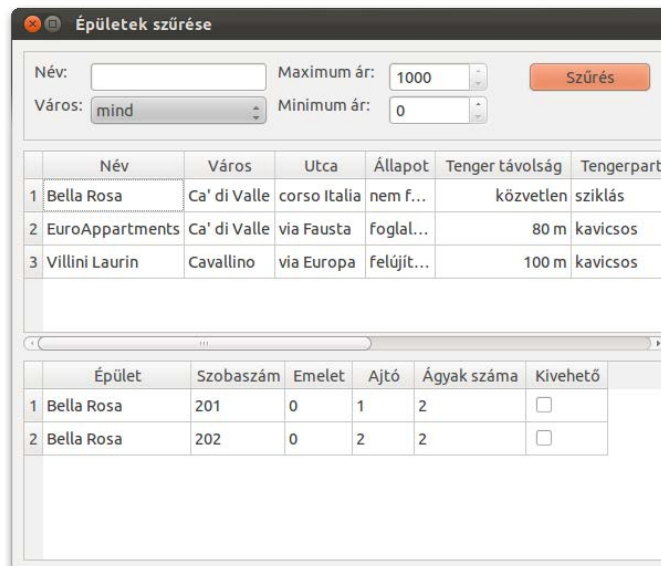
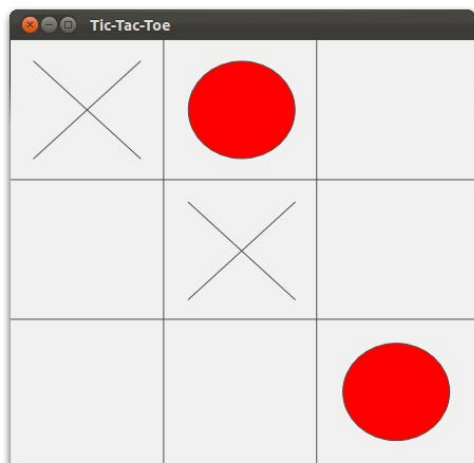
A Qt keretrendszer

A grafikus felületű alkalmazás

- *Grafikus felületű alkalmazásnak* nevezzük azt a programot, amely 2D-s interaktív felhasználó felületen (*GUI, Graphical User Interface*) keresztül kommunikál a felhasználóval
 - gazdagabb interakció a konzol felületnél, számos módon beleavatkozhatunk a programfutásba
 - a működés jórészt várakozás a felhasználói interakcióra
 - a felület egy, vagy több ablakból (*form/window*) áll, amelyek vezérlőket (*control/widget*) tartalmazznak (pl.: nyomógombok, listák, menük, ...)
 - mindig van egy aktív ablak, és egy aktív vezérlő (ezen van a *fókusz*)

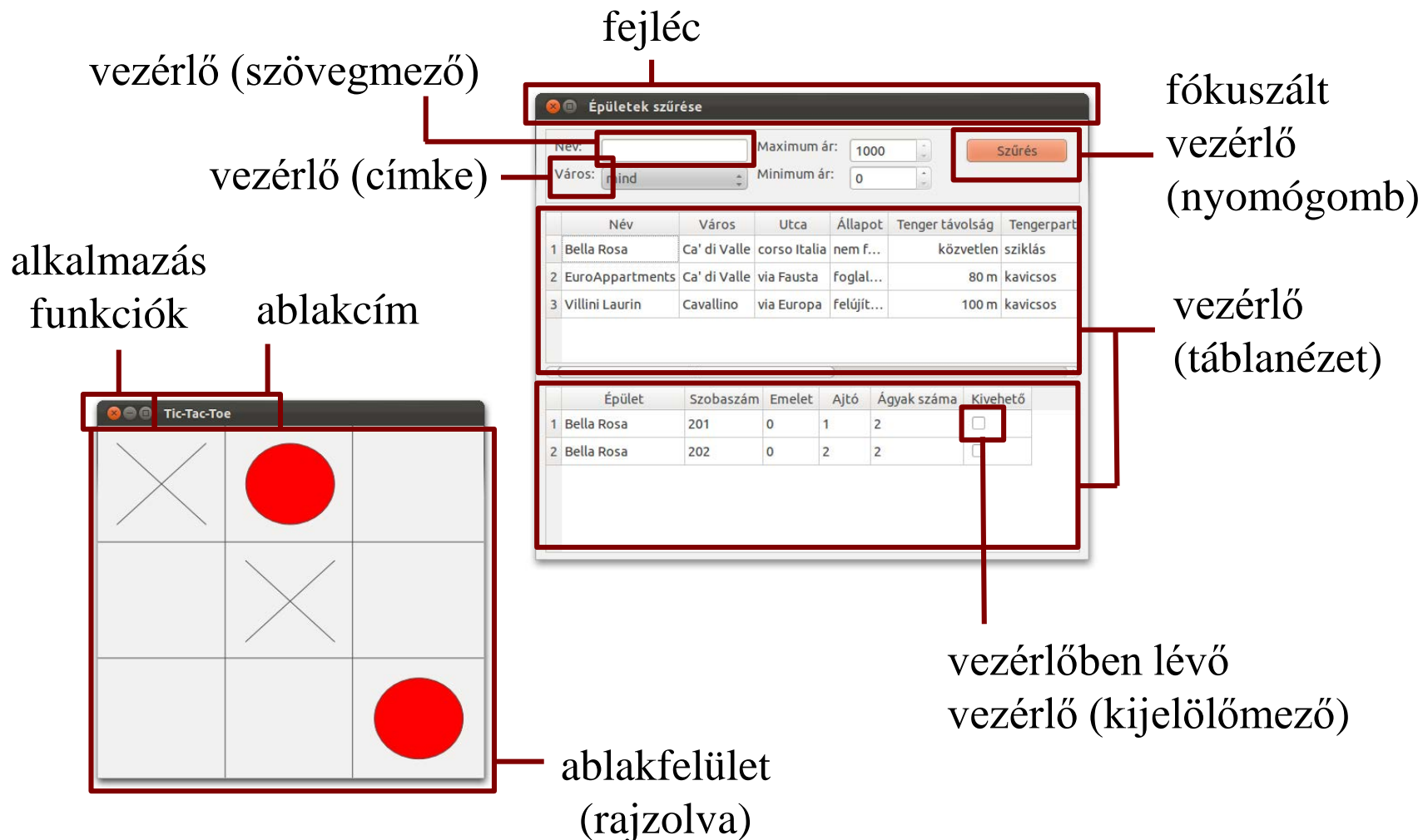
A Qt keretrendszer

A grafikus felületű alkalmazás

A Qt keretrendszer

A grafikus felületű alkalmazás

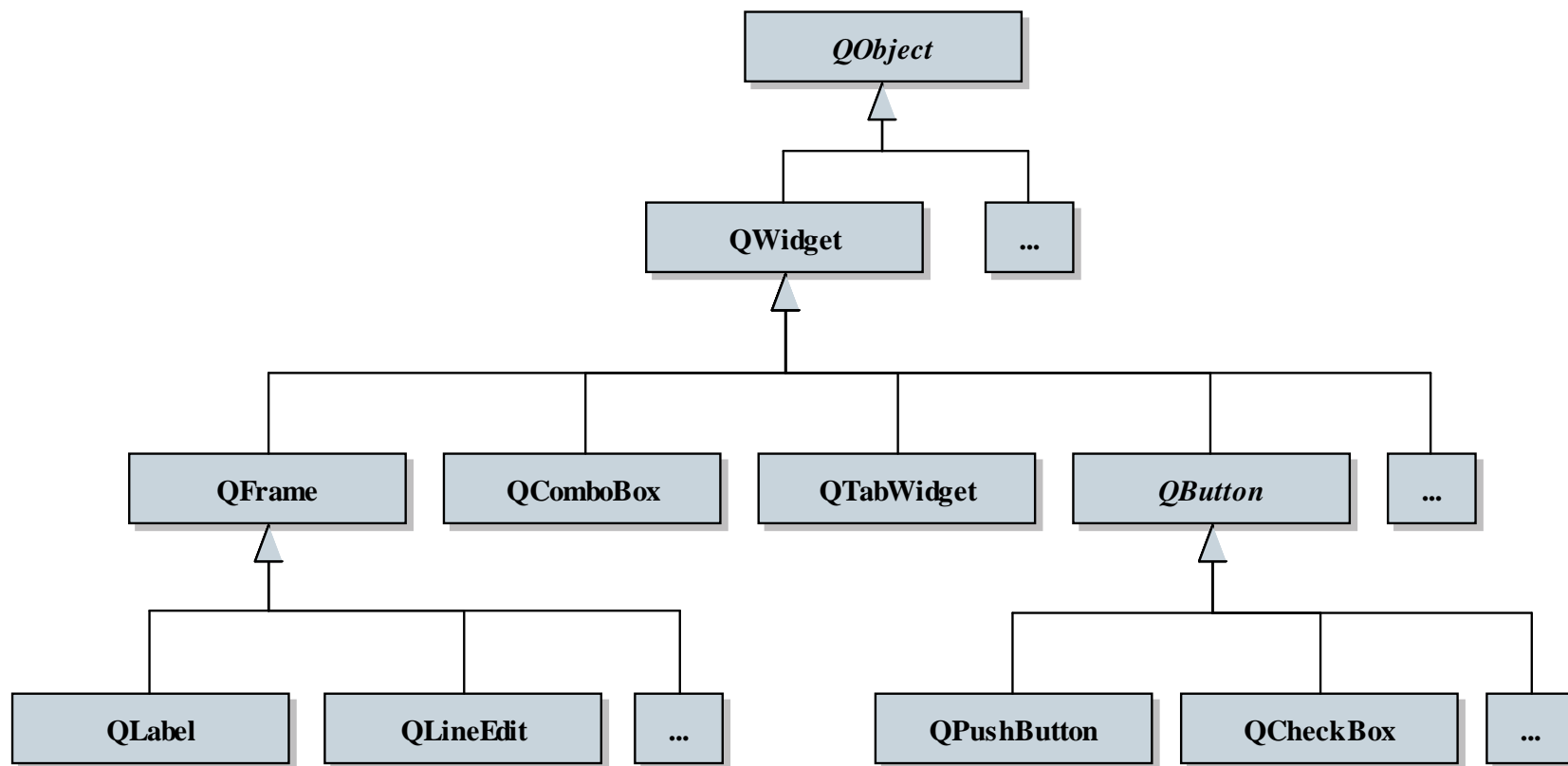

A Qt keretrendszer

A grafikus felület felépülése

- A grafikus felület *objektumorientáltan* épül fel
 - a vezérlőket osztályokként fogalmazzuk meg, megadjuk viselkedését (*metódusokkal*, pl. kattintás, megjelenés), illetve tulajdonságait (*mezőkkel*, pl. pozíció, méret, betűtípus)
 - a vezérlők sok hasonló tulajdonsággal bírnak, így könnyen öröklődési hierarchiába szervezhetők
 - az öröklődési lánc legelején áll az általános vezérlő, új vezérlők származtatással definiálhatóak
 - a vezérlőket felhasználhatjuk más vezérlőkben, vagy használhatjuk önállóan, azaz *ablakként*

A grafikus felület felépülése

A Qt keretrendszer

A grafikus felület felépülése

```

QObject
# d_ptr :QScopedPointer<QObjectData>
+ static MetaObject :QMetaObject [readOnly]
+ static QMetaObject :QMetaObject [readOnly]
+ blockSignals(bool) :bool
+ childEvent(QChildEvent*) :void
+ children() :QObjectList & {query}
+ connect(QObject*, char*, QObject*, char*, Qt::ConnectionType) :bool
+ connect(QObject*, QMetaMethod&, QObject*, QMetaMethod&, Qt::ConnectionType) :bool
+ connect(QObject*, char*, char*, Qt::ConnectionType) :bool {query}
+ connectNotify(char*) :void
+ customEvent(QEvent*) :void
+ deleteLater() :void
+ destroyed(QObject*) :void
+ disconnect(QObject*, char*, QObject*, char*) :bool
+ disconnect(QObject*, QMetaMethod&, QObject*, QMetaMethod&) :bool
+ disconnect(char*, QObject*, char*) :bool
+ disconnect(QObject*, char*) :bool
+ disconnectNotify(char*) :void
+ dumpObjectInfo() :void
+ dumpObjectTree() :void
+ dynamicPropertyNamees() :QList<QByteArray> {query}
+ event(QEvent*) :bool
+ eventFilter(QObject*, QEvent*) :bool
+ findChild(QString&, T) {query}
+ findChildren(QString&, QList<T>) {query}
+ findChildren(QRegExp&, QList<T>) {query}
+ inherits(char*) :bool {query}
+ installEventFilter(QObject*) :void
+ isWidgetType() :bool {query}
+ killTimer(int) :void
+ metaObject() :QMetaObject * {query}
+ moveToThread(QThread*) :void
+ objectName() :QString {query}
+ parent() :QObject * {query}
+ property(char*) :QVariant {query}
+ QObject(QObject*)
+ ~QObject()
# QObject(QObjectPrivate&, QObject*)
+ receives(char*) :int {query}
+ registerUserData() :int
+ removeEventFilter(QObject*) :void
+ sender() :QObject * {query}
+ senderSignalIndex() :int {query}
+ setObjectName(QString&) :void
+ setParent(QObject*) :void
+ setProperty(char*, QVariant&) :bool
+ setData(uint, QObjectUserData*) :void
+ signalsBlocked() :bool {query}
+ startTimer(int) :int
+ thread() :QThread * {query}
+ timerEvent(QTimerEvent*) :void
+ tr(char*, char*, int) :QString
+ tr(char*, char*, int) :QString
+ tr(char*, char*) :QString
+ trUtf8(char*, char*, int) :QString
+ trUtf8(char*, char*) :QString
+ trUtf8(char*, char*) :QString
+ userData(uint) :QObjectUserData * {query}
    
```

```

QWidget
+ ...0
+ baseSize() :QSize {query}
+ childrenRect() :QRect {query}
+ childrenRegion() :QRegion {query}
+ frameGeometry() :QRect {query}
+ frameSize() :QSize {query}
+ geometry() :QRect & {query}
+ height() :int {query}
+ maxHeight() :int {query}
+ maxSize() :QSize {query}
+ maxWidth() :int {query}
+ minHeight() :int {query}
+ minSize() :QSize {query}
+ minWidth() :int {query}
+ normalGeometry() :QRect {query}
+ pos() :QPoint {query}
+ rect() :QRect {query}
+ setBaseSize(QSize&) :void
+ setBaseSize(int, int) :void
+ setDisabled(bool) :void
+ setEnabled(bool) :void
+ setFixedSize(QSize&) :void
+ setFixedSize(int, int) :void
+ setFixedWidth(int) :void
+ setMaximumHeight(int) :void
+ setMaximumSize(QSize&) :void
+ setMaximumSize(int, int) :void
+ setMaximumWidth(int) :void
+ setMinimumHeight(int) :void
+ setMinimumSize(QSize&) :void
+ setMinimumSize(int, int) :void
+ setMinimumWidth(int) :void
+ setSizeIncrement(QSize&) :void
+ setSizeIncrement(int, int) :void
+ setUpWidget() :void
+ setWindowModified(bool) :void
+ size() :QSize {query}
+ sizeIncrement() :QSize {query}
+ width() :int {query}
+ x() :int {query}
+ y() :int {query}
    
```

```

RenderFlag
DrawWindowBackground = 0x1
DrawChildren = 0x2
IgnoreMask = 0x4
    
```

```

InsertPolicy
NoInsert
InsertAtTop
InsertAtBottom
InsertAfterCurrent
InsertBeforeCurrent
InsertAlphabetically
    
```

```

SizeAdjustPolicy
AdjustToContents
AdjustToContentsOnFirstShow
AdjustToMinimumContentsLength
AdjustToMinimumContentsLengthWithIcon
    
```

```

QComboBox
+ ...()
+ addItem(QString&, QVariant&) :void
+ addItem(QIcon&, QString&, QVariant&) :void
+ addItems(QStringList&) :void
+ autoComplete() :bool {query}
+ autoCompleteCaseSensitivity() :Qt::CaseSensitivity {query}
+ completer() :QCompleter * {query}
+ count() :int {query}
+ currentIndex() :int {query}
+ currentText() :QString {query}
+ duplicatesEnabled() :bool {query}
+ findData(QVariant&, int, Qt::MatchFlags) :int {query}
+ findText(QString&, Qt::MatchFlags) :int {query}
+ setFrame() :bool {query}
+ iconSize() :QSize {query}
+ insertItem(int, QString&, QVariant&) :void
+ insertItem(int, QIcon&, QString&, QVariant&) :void
+ insertItems(int, QStringList&) :void
+ insertPolicy() :InsertPolicy {query}
+ isEditable() :bool {query}
+ itemData(int, int) :QVariant {query}
+ itemDelegate() :QAbstractItemDelegate * {query}
+ itemIcon(int) :QIcon {query}
+ itemText(int) :QString {query}
+ lineEdit() :QLineEdit * {query}
+ maxCount() :int {query}
+ maxVisibleItems() :int {query}
+ minimumContentsLength() :int {query}
+ model() :QAbstractItemModel * {query}
+ modelColumn() :int {query}
+ QComboBox(QWidget*)
+ ~QComboBox()
+ rootModelIndex() :QModelIndex {query}
+ setAutoCompletion(bool) :void
+ setCompleter(QCompleter*) :void
+ setDuplicatesEnabled(bool) :void
+ setEditable(bool) :void
+ setFrame(bool) :void
+ setFrameSize(QSize&) :void
+ setInsertPolicy(InsertPolicy) :void
+ setItemDelegate(QAbstractItemDelegate*) :void
+ setLineEdit(QLineEdit*) :void
+ setMaxCount(int) :void
+ setMaxVisibleItems(int) :void
+ setMinimumContentsLength(int) :void
+ setModel(QAbstractItemModel*) :void
+ setModelColumn(int) :void
+ setRootModelIndex(QModelIndex&) :void
+ setSizeAdjustPolicy(SizeAdjustPolicy) :void
+ setValidator(QValidator*) :void
+ sizeAdjustPolicy() :SizeAdjustPolicy {query}
+ validator() :QValidator * {query}
    
```

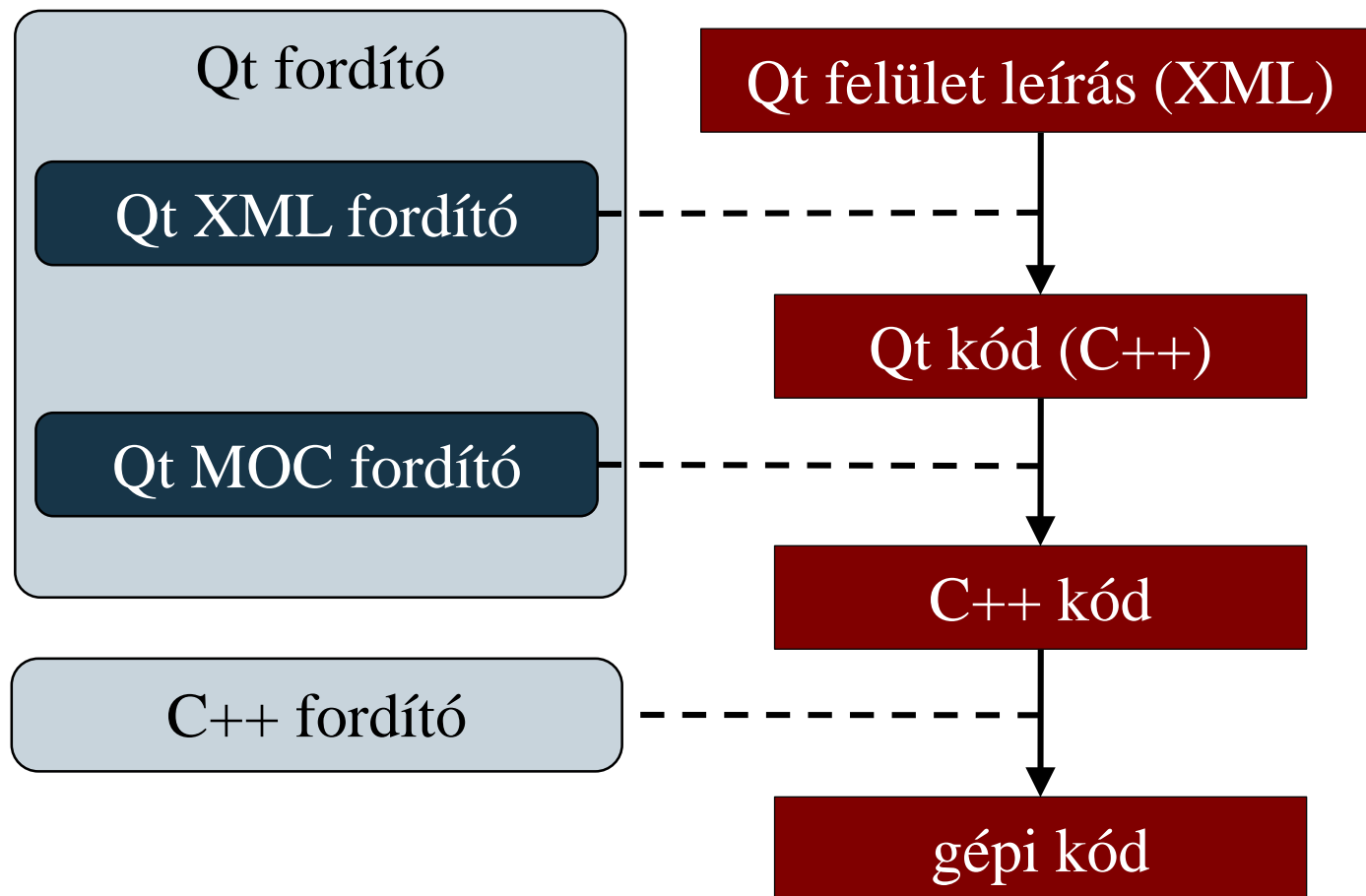
A Qt keretrendszer

Fejlesztés és fordítás

- A fejlesztés C++/Qt nyelven történik
 - elérhető a teljes C++ utasításkészlet, nyelvi könyvtár
 - a C++ nyelven felül további makrókat, kiegészítéseket tartalmaz, amelyeket a *Meta Object Compiler (MOC)* fordít le ISO C++ kódra
- Az alapértelmezett fejlesztőeszköz a Qt Creator, de más környezetekben is megjelent a Qt fejlesztés lehetősége (pl. *Code::Blocks, Visual Studio*)
- Külön tervezőprogram (*Qt Designer*) adott a grafikus felület létrehozására, amely XML nyelven írja le a felület felépítését, ez automatikusan C++/Qt kódra fordul

A Qt keretrendszer

Fejlesztés és fordítás

A Qt keretrendszer

Fejlesztés és fordítás

- A fordítás projektszinten történik, a szükséges információk *projektfájlokban* (.pro) tárolódnak, amely tartalmazza
 - a felhasznált modulokat, kapcsolókat
 - forrásfájlok, erőforrások (pl. kép, szöveg,) listáját
 - eredmény paramétereket
- A fordítás közvetlenül is elvégezhető a fordítóval:

```
qmake -project
```

```
# projektfájl automatikus létrehozása
```

```
qmake # fordítófájl (makefile) előállítás
```

```
make # projekt fájlra megfelelő fordítás és  
# szerkesztés végrehajtása
```

A Qt keretrendszer

Modulok

- A keretrendszer felépítése modularizált, 15 központi és 28 kiegészítő modulból áll, a legfontosabbak:
 - központi modul (`QtCore`)
 - grafikus felület (`QtGui`), grafikus vezérlők (`QtWidgets`)
 - adatbázis-kezelés (`QtSQL`)
- A projektben használandó modulokat a projektfájlban kell megadnunk, pl.:
`QT += core gui widgets`
- Egy modul tartalmát osztályonként, illetve egyszerre is betölthetjük az aktuális fájlba (pl. `#include <QtGui>`)

A Qt keretrendszer

Osztályhierarchia

- A nyelvi könyvtár osztályainak jelentős része teljes származtatási hierarchiában helyezkedik el
 - minden egy ősosztály (`QObject`) leszármazottja
 - az ősosztály biztosítja az eseménykezelést (`connect`), a tulajdonságkezelést, az időzítést (`timer`), stb.
- Számos segédosztállyal rendelkezik, pl.:
 - adatszerkezetek (`QVector`, `QStack`, `QLinkedList`, ...)
 - fájl és fájlrendszer kezelés (`QFile`, `QTextStream`, `QDir`, ...)
 - párhuzamosság és aszinkron végrehajtás (`QThread`, `QSemaphore`, `QFuture`, ...)

- Qt-ben a karakterek 16 bites Unicode (UTF8) kódolásúak
 - már a `QObject` típus biztosítja a kódolási konverziót egy osztályszintű művelettel (`QObject::trUtf8`)
- A karakterek kezelését a `QChar` típus biztosítja, míg szövegre a `QString` típus alkalmazható
 - kompatibilis a C++ standard könyvtár `string` típusával, pl.: `QString::fromStdString(stdstr)`
 - megkülönbözteti az üres és a nem létező szöveget (`isNull`, `isEmpty`)
 - alkalmas típuskonverziókra, pl. `QString::number(4)`, `str.toInt()`

A Qt keretrendszer

Grafikus felületű alkalmazások vezérlése

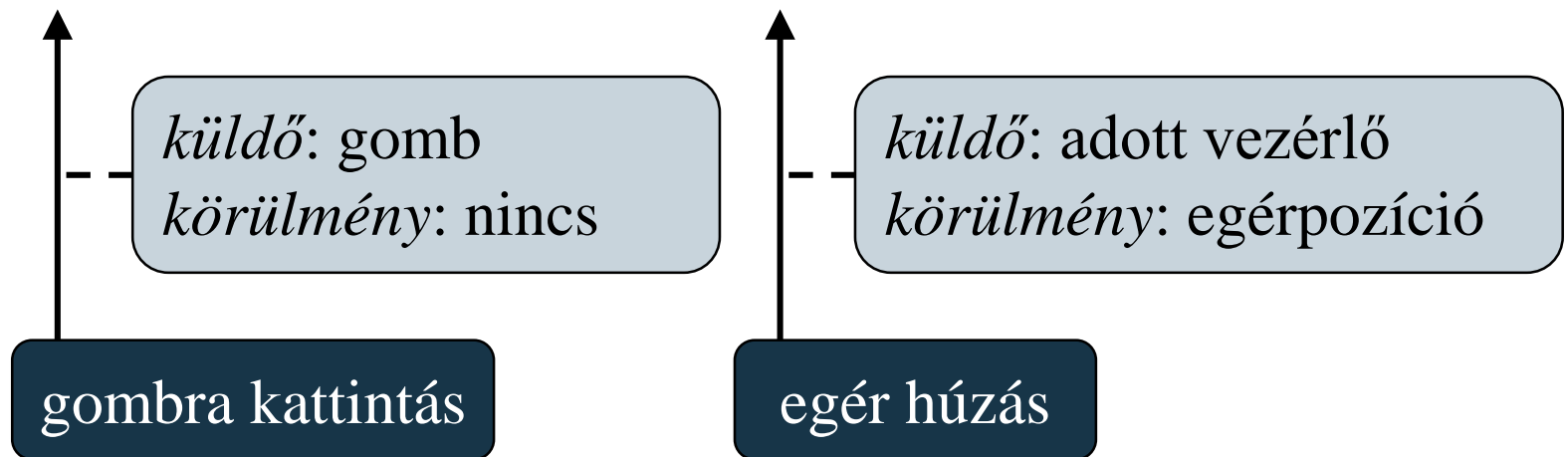
- A konzol felületű alkalmazások csak billentyűzettől fogadnak bemenetet a programfutás meghatározott pontjain, a vezérlés módját mi szabályozzuk (pl. főprogram, menü)
- A grafikus felületű alkalmazások billentyűzettől és egértől (érintőképernyőtől, stb.) fogadnak bemenetet a programfutás szinte bármely pillanatában, a vezérlés módja előre definiált
- A grafikus felületű alkalmazás vezérlését az *alkalmazás osztály* (*application class*) látja el
 - kezeli a felhasználói bevitelt, a felület elemeit, beállítja az alkalmazástulajdonságokat (megjelenés, elérési útvonal, ...)
 - a Qt-ben az alkalmazást a `QApplication` típus biztosítja

- A grafikus felületen tehát számos módon és ponton kezdeményezhetünk interakciót a programmal
- A program által kezelhető, lereagálható interakciókat nevezzük *eseményeknek (event/signal)*, az interakció kezdeményezését nevezzük az esemény *kiváltásának*
 - pl.: gombra kattintás, egér húzás, listaelem kiválasztás

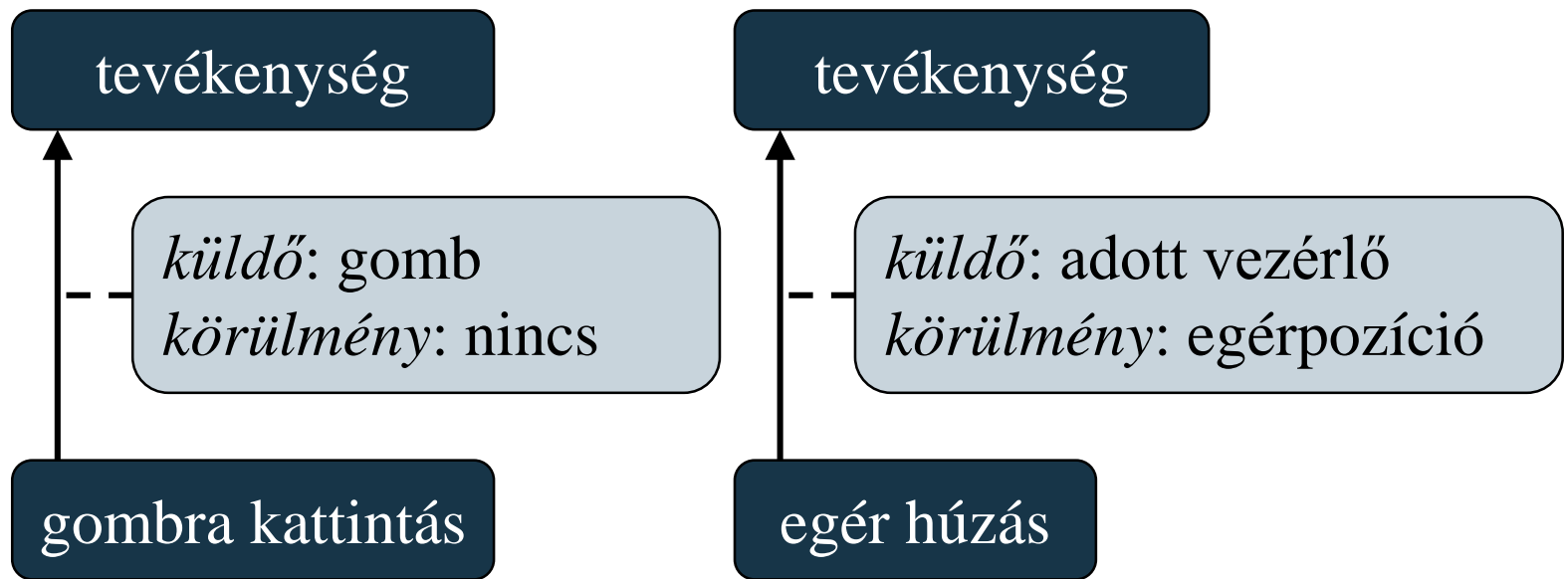
gombra kattintás

egér húzás

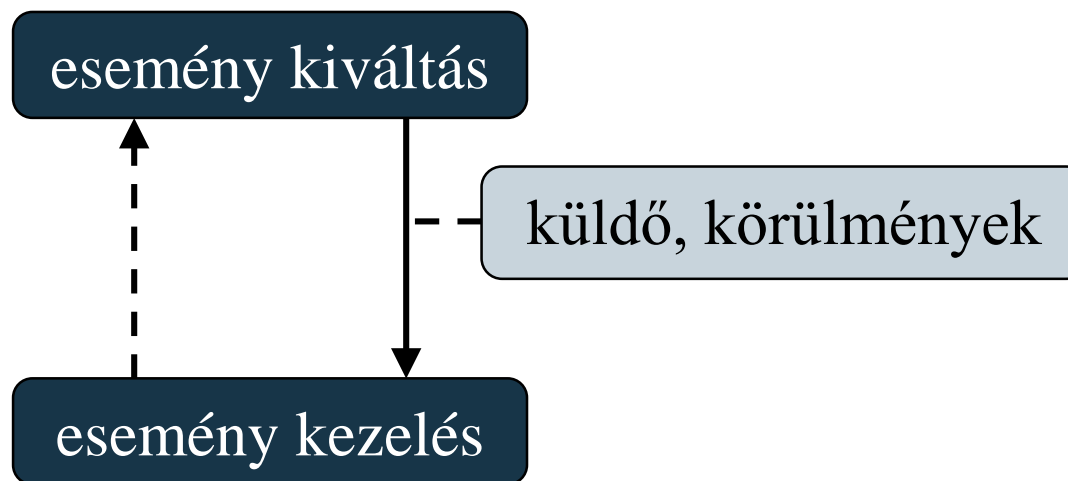
- Az eseménynek van:
 - *küldője* (*sender*): kiváltja az eseményt, pl. gomb, lista
 - *körülményei* (*arguments*): meghatározza az esemény paramétereit, pl. egér pozíciója a húzáskor, kiválasztott listaelem indexe

- Az eseményekre reagálva a program futtathat egy alprogramot, ezt nevezzük *eseménykezelőnek* (*event handler/slot*)
 - ha nem biztosítunk eseménykezelőt az eseményhez, akkor az *lekezeletlen* marad

- Az *összetett események* úgy valósulnak meg, hogy a program egy egyszerű eseményre kivált egy másikat
 - pl.: az egérrel kattintunk, és az egér a gombon van, akkor kiváltódik a gomb kattintása esemény
 - tehát az eseménykezelés egy több lépcsős, *ciklikus folyamat*

A Qt keretrendszer

Eseménykezelő társítás

- Az eseménykezeléshez összekapcsoljuk az eseményt az eseménykezelővel, ezt *társításnak* nevezzük
 - Qt-ban ehhez a **connect** metódust használjuk, pl.:

```
connect(&button, SIGNAL(clicked()),  
        &app, SLOT(quit()));
```
 - megadjuk, mely küldő objektum (*sender*) mely eseményére (**SIGNAL**) mely fogadó objektum (*receiver*) mely eseménykezelője (**SLOT**) kell, hogy fusson
 - mindig mutatókat adunk meg, bármely két alkalmas objektum összeköthető
 - a kötés elvégezhető **QObject** leszármazott típusban, illetve statikus metódus hivatkozással

A Qt keretrendszer

Eseménykezelő társítás

```
#include <QApplication>
#include <QPushButton>

int main(int argc, char *argv[]){
    QApplication app(argc, argv); // alkalmazás
    QPushButton quit("Quit"); // gomb
    quit.resize(75, 30); // méret
    quit.setFont(QFont("Times", 18, QFont::Bold));
        // betűtípus
    QObject::connect(&quit, SIGNAL(clicked()),
                    &app, SLOT(quit()));
    quit.show(); // gomb megjelenítése
    return app.exec();
}
```